



Sorbische Übersetzung der Kurzbeschreibung:

Der Spreewaldkahn – Bau und Nutzung

Twař a wużywanje cołna w Błotach

Mit freundlicher Unterstützung der Domowina Niederlausitz Projekt gGmbH



Błošański cołn słuša do kulturneje krajiny Błotow a jo historiski transportowy srědk, perfektnje pśiměrjony wobstojnosćam njelicnych błošańskich tšugow. Nic pšewšo šyrokí a z małkeju zanurjeńskeju dłymokosću. Za wobydlarjow Błotow jo był něco samozrozumliwego a jo se wużywał we wšych žyweńskich situacijach wšednego dnja: na dupjenju, ako šulski cołn, za transport wórow, k swajźbje abo na zakopowanju. Cołn jo žywy pšez luži a z lužimi, kaž wopisuju teke baseń Ewalda Müllera „Cołn“:

„...Cołn jo był jogo žiši kólebka, jich grajkanišćo, jich pšebytk. Jo jich dowjadł do cerkwje a šule, wumarłych wzel k rowoju...”

Hyšći žinsa se na błošańskich tšugach cołnuju, teke gaž njejsu pšez wutwarjenje drogow južo wěcej na cołn pokazane. Wetom až jo něga był w kulturnej błošańskej krajiny njewuzbytny transportowy srědk, jo žinsa za młogich woglědarjow wjelicne dožywnjenje wódychanja w bliskosći pširody. Za nejwšakorakše kupki wużywarjow, rybakarjow, góńtwarjow, wognjowu woboru abo straž pširody w UNESCO Biosferowem rezerwaše Błota, wużywa se cołn žinsa ako transportowe wózydło. Na slědku stojecy štapaju z jadnab 4 mejtarje dłužkim wjašom. Něga su cołnowanje cesto wuknuli južo ak žiši. Mjaztym póbituju pak žinsa teke kurse, na kótarychž mógu zajmce nawuknuš wobchadaš z wjašom.

Žinsa su błošańske cołny pak z tradiconalnego materiala, z drjewa, pši comž se rozeznawa mjazy cołnami z dnom překi a wedli, pak z aluminioma, kótaryž pomina mało wótwardowanja a jo lažko k dostašeju. Twarjenje drjewjanego cołna pomina sebje specifisku wědu, kótaruž wobsejžijo jano mała kupka rucnikańskich zawodow abo priwatnych wósobow. Žinsa eksistěruju jano hyšći tši blidańnje, kótarež producěruju drjewjane cołny na želárstwowy part. Wušej togo tši zawody za twarjenje z metala gótuju błošańske cołny z aluminioma. Wusokeje starstwoweje

struktury a snadnje licby dorostowych fachnikow dla licba zawodow wóteběra. Pódlu tych žělařstwowych aktiwitow jo mała kupka priwatnych wósobow, kótarež twarje sebje swój błošański cołn z drjewa sami. Pódlu twarjenja cołna jo teke rucne zgótownjenje wjasła z drjewa zwězane z fachoweju wědu. Wubrach se gózecego drjewa wobgrozyjo pak rucnikařstwo twarjenja cołnow a wjasłow. Negatiwne wliwy wobswěta a snadny strowy wobstatk starych bomow zawinuju, až su te ressource ředke. K tomu trjeba drjewjany cołn wósebne wótwardowanje. Tak dejał se błošański cołn nanejmenjej raz wob lěto wušěgnuš z wódy, aby wuschnuł, a pón dejał se wobžělaš z łucywowym mazom. Dla tego su Błošanarje měli pšewažnje nanejmenjej dwa cołna, aby jaden był stawnje k dispoziciji. W pširowanju z wupominajucym wótwardowanim drjewjanych cołnow, muse se aluminiowe cołny lěbda wótwardowaš a se daju teke w zymskich mjasecach spuščobnje zasajziš. Kak wjele cołnow jo žinsa w Błotach ducy, móžoš jano gódaš. Ale zawěšće bužo jich wjele wěcej ako 1.000, mjazy teke nowe błošańske cołny ako teke derbnjone.

Wobchowaš wědu wó błošańskich cołnach, dokumentěrowaš a dalej dawaš, jo mjaztym cil wěcej akterow a aktiwitow w regionje. Tak wopisujotej južo Peter Becker a Bernd Marx w swóych knigłach „*Faszination Spreewaldkahn*“ wobšyrnje stawizny ako teke aktualnu žywjeńsku wašnju a wašnju twarjenja błošańskego cołna. Teke Muzej pód gołym njebjom Lědy wopšimjejo něgajšnu wašnju twarjenja cołnow a zbliżyjo wogłědarjam, kak su twarili tradicionelnje drjewjane cołny. Až ma błošański cołn identitu dawajucy charakter, jo wócywidne na kopicy zarědowanjow kołowokoło cołna a z błošańskim cołnom. Tak na pš. pši cołnowem korso na Lědach, pši kótaremž prezentěruju se regionalne towaristwa, rolnikařske zawody a aktery z regiona na swěžeński wupyšnjonych błošańskich cołnach. Ale teke wuměłce wužywaju wósebnu atmosferu na błošańskem cołnje abo pšedstajaju cołn ako wuměłski objekt. Lěc tradicionelne abo nowe formy wužywanja, błošański cołn wóstanjo z tym teke w pšichože w Błotach prezentny.

Die Übersetzung in niedersorbische Sprache wurde gefördert durch die Beauftragte der Bundesregierung für Kultur und Medien.



Die Beauftragte der Bundesregierung
für Kultur und Medien

